

**EMILE
VERHAEREN**
GENOOTSCHAP VZW

BRIEVEN VAN EMILE

Februari 2016 – nr. 18

Expo: Emile Verhaeren - Charles Bernier: portretten

Charles Bernier (Angre, 1871 – Angre, 1950) heeft zich gedurende zijn hele leven toegelegd op de etskunst: portretten, landschappen, landelijke scènes, kopieën van oude meesters... In zijn vriendenkring neemt Emile Verhaeren een heel bijzondere plaats in. De twee hebben mekaar leren kennen in 1899, wanneer de dichter voor het eerst een bezoek brengt aan de streek van Honnelles en Le Haut-Pays. Zo heeft hij zijn vriend bij verschillende gelegenheden geportretteerd. Verhaeren met zijn indrukwekkende snor was ontegensprekelijk een heel dankbaar model voor Charles Bernier. Sommige van deze portretten zijn echte klassiekers geworden en er mag zonder meer gesteld worden dat Bernier het Verhaeren-portret in België gepopulariseerd heeft.

Het Verhaerenmuseum bezit een ruime collectie Verhaeren-portretten van Bernier: verleden jaar hebben we de collectie nog kunnen uitbreiden met verschillende stukken uit de nalatenschap van de kunstenaar. Deze tentoonstelling brengt een veertigtal etsen, tekeningen, aquarellen et etsplaten met portretten van Verhaeren samen. Het pronkstuk van de tentoonstelling wordt het door Anto Carte geschilderd portret van Charles Bernier uit 1916. Naar aanleiding van deze tentoonstelling werd er een prachtig geïllustreerde catalogus aangemaakt: een echte must voor de liefhebbers van Emile Verhaeren! De catalogus en de tentoonstelling kwamen tot stand in samenwerking met de gemeente Honnelles en diverse bruikleengevers.

Tentoonstelling: Emile Verhaerenmuseum Sint-Amands: 4 maart tot 1 mei 2016 tijdens het weekend, op feestdagen of op reservatie (11-18u). **Vernissage: vrijdag 4 maart 2016 om 20u** met boekvoorstelling door Koen Stassijns : *Emile Verhaeren - Veerman*. Sponsor: brouwerij Moortgat – Duvel. Voor meer info: www.emileverhaeren.be

Koen Stassijns: Emile Verhaeren – Veerman

Koen Stassijns heeft zich met de jaren een hele reputatie opgebouwd als vertaler en dichter. Na Victor Hugo, Charles Baudelaire, Jacques Prévert... heeft hij zich nu gewaagd aan een nieuwe bloemlezing: *Emile Verhaeren – Veerman*. Hij vertaalde uit de originele bundels een ruime, representatieve selectie: van *Les Flamandes* tot *Les Flammes hautes*. In de bundel kan men alle belangrijkste thema's in het oeuvre van Verhaeren terugvinden. Stassijns heeft hier een waar huzarenstukje gepresenteerd: er is niet alleen de omvang van het gepresteerde werk, zijn vertalingen hebben ook respect voor rijm en ritme en lezen heel vlot weg. Je merkt dat de vertaler zich volledig in het oeuvre van de dichter ingeleefd heeft. De kracht van de poëzie gaat doorheen zijn vertaling zeker niet verloren.

Behalve een bloemlezing wil *Emile Verhaeren - Veerman* ook een historisch hebbeding zijn voor elke poëziefhebber die Emile Verhaeren wil ontdekken of herontdekken. Zo neemt Rik Hemmerijckx je in zijn uitvoerige inleiding mee op een reis die alle aspecten van het rijke leven van Verhaeren overspant. Het boek wordt opgelucht met 16 pagina's prachtig beeldmateriaal.

Koen Stassijns, *Emile Verhaeren – Veerman*, Tielt, Lannoo, 2016, 450 p. Prijs: 29,95 €.

Presentatie: vrijdag 4 maart 2016 om 20u in het Verhaerenmuseum te Sint-Amands met muzikale begeleiding van Nathalie Bosch. Contact: koen.stassijns@telenet.be

Onder het motto **Allemaal Verhaeren!** heeft Koen Stassijns een actie op gang gebracht met een oproep aan het brede publiek om “snorfies” te maken : foto's van diverse personen met een Verhaeren-snor uit karton. Je kan de foto's bekijken op www.facebook.com/AllemaalVerhaeren.

Zondag 24 april 2016: Erfgoeddag: Rituelen

Erfgoeddag staat dit jaar volledig in het teken van de rituelen. Van oudsher kennen we de rituelen van leven en dood - geboortes en begrafenissen - maar er zijn ook overgangs- of initiatierituelen. Het Emile Verhaerenmuseum heeft het niet ver gezocht: rituelen van dood en herinnering bij het graf van Emile Verhaeren. Sinds zijn dood in 1916 hebben de opeenvolgende generaties eer bewezen aan de overleden dichter. Vooral zijn grafmonument in Sint-Amands is sinds 1927 de plek geweest waar deze rituelen tot uiting zijn gekomen: publieke bijeenkomsten naar aanleiding van symbolische data, al dan niet in aanwezigheid van prominenten, het neerleggen van bloemen, het reciteren van gedichten, het houden van toespraken. Op Erfgoeddag brengt het Verhaeren-museum een bescheiden tentoonstelling met de presentatie van foto's, teksten, artikels en documenten. Om **15u** wordt er een **toelichting** gegeven bij de stukken door conservator **Rik Hemmerijckx**. Info: www.erfgoeddag.be

Markante aanwinsten van het Emile Verhaerenmuseum 2015

Kunstwerken:

- Constant Dratz, *E. Verhaeren met hoed*, 1905, potlood op papier,
- Maurice Ruffin, *E. Verhaeren met rode strik*, s.d., kleurenets
- Charles Bernier, *E. Verhaeren zittend*, 1916, ets, originele kader.
- Charles Bernier, *E. Verhaeren zittend*, 1916, etsplaat koper
- Charles Bernier, *E. Verhaeren zijwaarts*, s.d., etsplaat koper
- Charles Bernier, *Portret van de dichter E. Verhaeren*, ets en aquatint, oranje, s.d.
- Charles Bernier, *Portret van de dichter E. Verhaeren*, ets en aquatint, zwart, s.d.
- Charles Bernier, *Verhaeren met kapmantel, rugwaarts (naar Montald)*, 1909, etsplaat
- Charles Bernier, *Buste E. Verhaeren naar Vanderstappen*, s.d. (1916), etsplaat zink
- Charles Bernier, *E. Verhaeren, buste in ¾ naar rechts*, s.d. (1916), etsplaat zink
- Charles Bernier, *E. Verhaeren, buste in ¾ naar rechts*, met handtekening, s.d. (1916), ets
- Charles Bernier, *E. Verhaeren de armen gekruist*, s.d., inkttekening,
- Charles Bernier, *E. Verhaeren kijkend door het raam*, s.d., aquarel in sepia
- Charles Bernier, *E. Verhaeren de hand aan de kin*, s.d. (1904), droge naald
- buste E. Verhaeren met hoed, Terra, s.d., terra cotta
- Anto Carte, *De Veerman*, 1919, ets, met opdracht aan Ch. Bernier
- Gabriel Belot, *portret E. Verhaeren*, s.d., houtsnede

Bibliofiele uitgaven:

- E. Verhaeren, *Les Débâcles*, Brussel, E. Deman, 1888, nr. 42/50, met titelplaat O. Redon
- E. Verhaeren, *Les Heures claires*, Brussel, E. Deman, 1896, met opdracht aan Phra Bernier (schenking S. Deronquier)
- E. Verhaeren, *Les Villages illusaires*, Brussel, 1895, met opdracht aan Maximilien Luce

Penning:

- Angelo Hecq, *Médaille Emile et Marthe Verhaeren*, brons, 1932

Vertalingen:

- E. Verhaeren, *Le Rosse ali de la guerra*, 1917
- E. Verhaeren, *Polnoe Sobranie Poem*, nr 3, nr 5, nr 6, vertaling Chengeli, 1922
- E. Verhaeren, *Rembrandt*, Sankt Petersburg, 1911 (?)
- E. Verhaeren, *Izbranie Stichotvorneja*, Odessa, 1919

Tijdschriften:

- collectie tijdschrift *La Jeune Belgique*, 1881-1897
- tijdschrift *La Revue Franco-Wallonne*, juli 1914 (schenking S. Deronquier)

Postkaart:

- Maximilien Luce, *À Verhaeren, À quand les châtiments*, s.d., (1916)

Muziek:

- partituur R. Pugno en N. Boulanger, *S'il arrive jamais*, 1910

Foto's:

- E. Verhaeren, foto, ca. 1885, originele print (schenking C. Labens)
- E. Verhaeren, foto, ca. 1885, originele print (schenking C. Labens)
- V. Cambier, E. Verhaeren student, 1875, originele print (schenking C. Labens)
- E. Verhaeren aan schrijftafel, s.d. (schenking S. Deronquier)
- E. Verhaeren aan schrijftafel, s.d. (schenking S. Deronquier)
- E. Verhaeren op Le Caillou-qui-Bique, s.d. foto door Ch. Bernier (schenking S. Deronquier)

David Gullentops: *Emile Verhaeren inédit*

David Gullentops, professor Franse literatuur (VUB), is uiteraard geen onbekende. In 2005 lag hij mede aan de basis van de bundel *Anarchisten rond Emile Verhaeren*. Hij bracht toen verschillende gedichten en teksten samen die Verhaeren ooit publiceerde in al dan niet vergeten anarchistische tijdschriften en die sindsdien nooit meer opgenomen werden in het verzameld werk. De huidige publicatie, *Émile Verhaeren inédit*, is een vervolg op dit onderzoek. Zo kunnen we voor het eerst kennismaken met het begin van een roman die Verhaeren ooit wou schrijven: 'Désiré Menuiset et son cousin Oxyde Placard'. Ook is er een manuscript opgenomen van een nooit afgewerkt toneelstuk uit 1913: 'La Grand'Route'. Gullentops beschrijft uitvoerig de ontstaansgeschiedenis, de constructie en de ontvangst van de verschillende teksten, vooral dan van Verhaerens eerste toneelstuk *Les Aubes* (1899). Ook voor de gedichten is de keuze vooral gericht geweest op deze met een anarchistische achtergrond: alle teruggevonden gedichten werden in dit boek trouwens opnieuw gepubliceerd. In het laatste hoofdstuk onderzoekt Gullentops de invloed van de anarchistisch getinte teksten van Verhaeren op de avant-gardisten tussen 1895 en 1920. Ondanks de titel *Émile Verhaeren inédit* is het anarchisme de belangrijkste focus van de auteur gebleven.

Met zijn grondige analyse in vier hoofdstukken en met een ruime keuze van een dertigtal onuitgegeven teksten, heeft Gullentops zijn onderzoek naar de vergeten Verhaeren afgerond. *Émile Verhaeren inédit* heeft alles in zich om uit te groeien tot een vernieuwend referentiewerk.

D. Gullentops, *Émile Verhaeren inédit*, Brussel, Editions VUBPress, 2015, 215 p. Prijs: 25,95 €

Presentatie: donderdag 3 maart 2016 om 20u in Passa Porta te Brussel. Toegang € 7 / 5.

Passa Porta, A. Dansaertstraat 46, 1000 Brussel, T +32 (0)2 226 04 54, info@passaporta.be

Lezing: zaterdag 9 april 2016 om 18u in Espace muséal E. Verhaeren te Roisin, rue E. Verhaeren 23, Roisin, tel: +32 (0)476/59.82.66, [info: http://www.emileverhaerenroisin.net](http://www.emileverhaerenroisin.net)

Paul Aron: Emile Verhaeren et Edmond Picard

Als animator Les XX en als redacteur van L'Art moderne heeft de jurist et advocaat Edmond Picard een belangrijke rol gespeeld in het culturele en literaire leven in België omstreeks de jaren 1900. Hij heeft ook een grote invloed gehad op de jonge dichter Emile Verhaeren. Professor Paul Aron (ULB) gaat nader in op de professionele, vriendschappelijke, artistieke en... sportieve relaties tussen de beide personages.

Lezing : zaterdag 12 maart 2016 om 18u, in: Espace Emile Verhaeren à Roisin, 23 rue E. Verhaeren, 7387 Roisin. Contact +32 (0)476/59.82.66 ou legrandrene@skynet.be

Postzegel: Emile Verhaeren 1916-2016

Voor het Verhaerenjaar 2016 geeft Bpost een prachtige Verhaerenzegel uit die nu al een collectorsitem mag genoemd worden. De postzegel werd ontworpen door de bekende cartoonist GAL en portretteert Emile Verhaeren met de woorden van zijn gedicht 'Et maintenant / En nu' (*Les Tendresses premières*, 1904). Op het speciale postzegelvel werden ook de gedichten gepubliceerd van Charles Ducal en Laurence Vielle, beiden Dichter des Vaderlands. De eerste

voorstelling met postzegelafstempeling heeft plaats te **Asse** op **12 maart**, info: Yves Pauwels, 0475/81 88 99. De eerstedagafstempeling (met Verhaerens handtekening) heeft plaats op **14 maart** in de Filaboetiek te **Brussel**, info: 02/278 50 70. Op **21 mei** – de geboortedag van Verhaeren - wordt er in het Dorpshuis van **Sint-Amands** een tijdelijk postkantoor ingericht: verkoop van een speciale postzegel met speciale stempel. Info: Liesbeth De Keersmaecker, 052/39 98 62.

Poëziecentrum Gent: Hommage aan Emile Verhaeren

Koen Stassijns – samensteller van een gloednieuwe Verhaerenbloemlezing – leidt de avond in. Charles Ducal en Laurence Vielle, beiden Dichter des Vaderlands, lezen hun favoriete gedichten van Verhaeren voor. De muziekgroep Les Filles de Hirohito brengt poëzie van Verhaeren op muziek. Een organisatie van het Poëziecentrum met de steun van Bpost.

Poëzieavond: donderdag 17 maart 2016, 20u in het Poëziecentrum, Vrijdagmarkt 36, Gent. Toegang: € 6 / € 4^[L]_[SEP] Info en reserveren: tel. 09 225 22 25 of events@poeziecentrum.be

Expo: Les Gestes bleus

Ter gelegenheid van de 100^e verjaardag van de dood van Emile Verhaeren heeft het recent gerenoveerde Maison Losseau in Bergen een kleine, maar fijne tentoonstelling opgezet rond de figuur van de dichter. Daarbij werd uitsluitend gebruik gemaakt van de stukken uit het voormalige Verhaerenmuseum van Roisin – momenteel in depot bij de Provincie Henegouwen. De geëxposeerde kunstwerken zijn niet van de minste: Henri de Toulouse-Lautrec, Eugène Carrière, Paul Signac, Constantin Meunier, Théo Van Rysselberghe, James Ensor, Odilon Redon, Constant Montald, Charles Bernier, William Degouve de Nuncques... Daarnaast zijn ook enkele mooi geïllustreerde boeken van Verhaeren te zien, enkele manuscripten en een prachtige reeks met boekbanden ontworpen door Gabrielle Montald. De werkkamer van Verhaeren werd geëvoceerd aan de hand van enkele objecten. Voor de gelegenheid heeft kunstenaar Claire Ducène een mooi uitgegeven cahier met tekeningen samengesteld, geïnspireerd door de getekende Verhaeren-portretten van Constant Montald. Er werd een drietalige bezoekersgids (Frans, Nederlands, Engels) aangemaakt. In het kader van deze tentoonstelling worden ook enkele nevenactiviteiten georganiseerd. Op **zaterdag 19 maart om 20u** geeft **Rik Hemmerijckx** er een lezing over Emile Verhaeren en zijn band met de Parijse avant-garde kunstenaars omtrent de jaren 1900.

Expo: Les Gestes bleus: 6 februari tot 30 april 2016 in het Maison Losseau, Rue de Nimy 39/41, Bergen, tel: 065/39.88.80, mail: info@maisonlosseau.be; info: www.maisonlosseau.be
Tentoonstelling alleen toegankelijk op woensdag en vrijdag van 10 tot 17u. Op zaterdag van 13u30 tot 18u. Vanaf maart ook open op zondag van 10u tot 13u30.

La Roulotte théâtrale: *À l'homme d'aujourd'hui / Aan de mens van nu*

Naar aanleiding van de 100e verjaardag van de dood van Emile Verhaeren presenteert la Roulotte théâtrale een tweetalig spektakel (Frans-Nederlands): *À l'homme d'aujourd'hui / Aan de mens van nu*. Drie acteurs – Kristien Pottie, Annie Rak en Roland Thibeu – en de celliste Camille Seghers nemen u mee doorheen het poëtische oeuvre van Emile Verhaeren.

Het stuk wordt voorgesteld op **vrijdag 26 februari 2016 om 20u in het Maison Losseau**, 37 rue de Nimy, Bergen; op **zondag 10 april om 16u bij la Roulotte théâtrale**, 18 rue de la Paix, 7370 Elouges ; op **zaterdag 23 april om 16u in de Espace muséal Emile Verhaeren**, 23 rue E. Verhaeren, 7387 Roisin. Reservaties : Annie Rak, 0478/259554, roulottetheatrale@gmail.com. Info : www://roulottetheatrale.wix.com/roulotte-theatrale

Redactie : Rik Hemmerijckx, Paul Servaes, Vic Nachtergaele, René Legrand.

Redactieadres: Emile Verhaerenmuseum, E. Verhaerenstraat 71 – B-2890 Sint-Amands - Tel: 052/33 08 05 – email: verhaerenmuseum@skynet.be. Info: www.emileverhaeren.be